

اروپا برای اوکراین مهم‌تر از آمریکاست

وقتی بالاخره صدای غرش توپ‌ها خاموش شود، چه اتفاقی برای اوکراین خواهد افتاد؟ بسیاری بر این باورند که این موضوع به دو نفر بستگی دارد: دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا و ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه. اگر چه این دیدگاه تا حدی درست است، اما نکته اصلی را نادیده می‌گیرد. آینده همچنین به رابطه‌ای که اوکراین و اروپا با یکدیگر برقرار می‌کنند، بستگی خواهد داشت. از زمانی که ترامپ به کاخ سفید بازگشته، توجه او بر جنگ اوکراین متمرکز شده است. روسیه نیز به نوبه خود تمام تلاشش را کرده تا با رئیس‌جمهور آمریکا به گرمی صحبت کند، با این حساب که او بالاخره تسلیم می‌شود و به مسکو اجازه می‌دهد با آنچه مقامات روسی یک «دولت دست‌نشانده یاغی» می‌بینند، بر خورد کند. درخواست غیرمنتظره پوتین برای مذاکرات مستقیم با اوکراین در اوایل ماه مه ۲۰۲۵ دقیقاً به همین هدف خدمت می‌کند: این اقدام نوعی اهمیت دادن به تلاش‌های میانجی‌گرانه ترامپ محسوب می‌شود، در حالی که هدف اصلی آن پیشبرد اهداف روسیه در میدان نبرد است. اروپایی‌ها، به رهبری فرانسه و بریتانیا، با صلح‌سازی ترامپ همراهی می‌کنند به این امید که جنگ را با شرایط مطلوب برای اوکراین متوقف کنند. این به معنای حفظ اوکراین به عنوان یک کشور پایدار است که بتواند مسیر موردپسند غرب را در امور داخلی و خارجی دنبال کند. سفر امانوئل مکرון، رئیس‌جمهور فرانسه، کی‌یر استارمر، نخست‌وزیر بریتانیا، فریدریش مرتس، صدراعظم آلمان، و دونالد توسک، نخست‌وزیر لهستان به کی‌یف، هم نشانه‌ای از وحدت بود و هم تأییدی بر نقش ترامپ. همیشه دشوار است که بفهمیم باد از کدام سمت می‌وزد، آن هم با رهبری به بی‌ثباتی ترامپ. به احتمال زیاد، نوسان در واشنگتن ادامه خواهد داشت و جناح‌های مختلف در دولت آمریکا در جهت‌های متفاوتی حرکت خواهند کرد. خروج کامل آمریکا از اوکراین بعید به نظر می‌رسد، آن هم به لطف پایداری ولودیمیر زلنسکی، رئیس‌جمهور اوکراین و تلاش‌های مکررون و استارمر برای مشارکت دادن ترامپ. اما ۱۰۰ روز اول ریاست‌جمهوری ترامپ نشان می‌دهد که حداقل، دیگر نمی‌توان کمک آمریکا را حتمی دانست. بدون ایالات متحده، اروپایی‌ها در تنگنا قرار خواهند گرفت. همانطور که تحلیلگران دفاعی اشاره کرده‌اند، یک نیروی حافظ صلح به رهبری فرانسه و بریتانیا بدون واشنگتن نمی‌تواند مستقر شود. از اطلاعات گرفته تا دفاع هوایی، کمک آمریکا بسیار حیاتی خواهد بود. با این حال، گاستی‌ها دلیل کافی برای نادیده گرفتن اروپا نیست. برای اوکراین الحاقی به اتحادیه اروپایی اهمیت بیشتری از همکاری‌ها با آمریکا دارد. حفظ حاکمیت اوکراین به‌طور ناگسستنی باتلاش اروپا برای ارتقاء نقش ژئوپلیتیکی خود مرتبط خواهد بود. راستش را بخواهید، عضویت در ناتو برای کی‌یف گزینه ار جع‌تری بود. اما با روی کار آمدن ترامپ، شانس گسترش ناتو نزدیک به صفر است. بنابراین، اتحادیه اروپا تنها گزینه موجود است. از زمان گسترش سال ۲۰۰۴ که اتحادیه اروپا را به مرز لهستان-اوکراین رساند، روابط اقتصادی و اجتماعی میان کشورهای اروپایی عمیق‌تر شده است. دلیل اصلی حمله روسیه به اوکراین در سال ۲۰۱۴ محاصره توسط ناتو نبود (فرضیه‌ای که پوتین غالباً تکرار می‌کند) بلکه یک توافقنامه همکاری اقتصادی بود که اوکراین در شرف امضای آن با اتحادیه اروپا بود. با این حال، موانعی وجود دارد. یکی از آنها ناتوانی مزمین اتحادیه اروپا بر برآورد کردن انتظارات است. این ژوئن یک سال از آغاز مذاکرات عضویت اوکراین می‌گذرد، و هنوز مشخص نیست که آیا الحاقی واقعاً امکان‌پذیر است یا خیر. مجموعه‌ای از عوامل نیز علیه عضویت اوکراین دسیسه می‌کنند: افزایش احزاب پوپولیست در کشورهایی مانند آلمان و فرانسه، بندهای قانون اساسی که نیازمند رفراندوم برای ورود به اتحادیه اروپا هستند، و مخالفت کشورهای مانند مجارستان. موضوع عضویت اوکراین ممکن است در کشمکش‌ها بر سر سیاست‌گذاری‌های داخلی اتحادیه اروپا، از جمله یارانه‌های کشاورزان، گرفتار شود. در نهایت، ایده‌پذیرش کشوری که بخشی از قلمرو خود را کنترل نمی‌کند، مطمئناً بحث‌برانگیز خواهد بود. در مجموع، شناس اوکراین برای تبدیل شدن سریع به بخشی از اتحادیه اروپا چندان زیاد نیست. مذاکرات طولانی‌مدت الحاقی ممکن است باعث تغییر در افکار عمومی اوکراین نیز بشود. بدبینی به اروپا (نوعی احساس که اغلب در بالکان غربی و ترکیه مشاهده می‌شود) ممکن است افزایش یابد. این بدان معنا نیست که اکثریت اوکراینی‌ها علیه اروپا خواهند شد؛ به هر حال، میلیون‌ها اوکراینی در نتیجه مهاجرت کاری و تهاجم تمام‌عیار در حال حاضر در اتحادیه اروپا ساکن هستند. اما سرخوردگی اوکراینی‌ها هدیه‌ای برای پوپولیست‌ها خواهد بود.

عکس: Reuters

تأملاتی

چرا خروجی نشست استانبول به تسریع روند تغییر

خودداری کرد.

ترامپ در اظهارات عمومی خود تلویحاً بیان داشت که تماس او با پوتین به نوعی پیشرفت منجر شده است. اما به سرعت برای اوکراینی‌ها و اروپایی‌ها روشن شد که رهبر روسیه فراتر از مذاکره، هیچ امتیازی به ترامپ نداده است. روسیه پیش از این نیز، هر چند با اکراه، با اعزام یک تیم رده پایین به استانبول در هفته گذشته برای گفت‌وگو با اوکراینی‌ها، در حال انجام این کار بود. ترامپ که از پیشرفت کند و سرسختی پوتین ناامید شده بود، علناً به کناره‌گیری از مذاکرات فکر کرده است. او در پست روز دوشنبه خود به وضوح اعلام کرد که مشتاقی است ایالات متحده را از گفت‌وگوها خارج کند و به سمت انجام معاملات تجاری با روسیه حرکت کند. ترامپ نوشت، شرایط پایان جنگ «میان دو طرف مذاکره خواهد شد، زیرا تنها به این شکل ممکن است، چون آنها از جزئیات مذاکره‌ای آگاه هستند که هیچ کس دیگری از آن مطلع نخواهد بود.»

سپس او راهبردی را اتخاذ کرد که برخی رهبران اروپایی معتقدند از ابتدا هدف واقعی دولت آمریکا بوده است؛ عادی‌سازی روابط میان واشنگتن و مسکو. مشخص نیست که عادی‌سازی روابط چگونه خواهد بود. ترامپ در دوره اول ریاست‌جمهوری خود از چندین معاهده مهم کنترل تسلیحات با روسیه خارج شد و آخرین آنها، پیمان نیو استارت (New START) که تعداد سلاح‌های هسته‌ای قاره‌پیمای مستقرشده توسط هر طرف را محدود می‌کند، فوری به آینده منقضی می‌شود. تاکنون هیچ مذاکره‌ای برای جایگزینی آن صورت نگرفته است.

▼ اقتصاد و رویکرد دوگانه آمریکا و اروپا

واشنگتن پست نوشته است: «رئیس‌جمهور آمریکا مشتاق است تا به شرکت‌های آمریکایی کمک کند از بخش انرژی و مواد معدنی کمپاب روسیه، در میان سایر حوزه‌های بالقوه سرمایه‌گذاری، بهره‌مند شوند. تاکنون، ترامپ و تیم امنیت ملی او اصرار داشته‌اند که هیچ‌یک از این معاملات قبل از توافق صلح میان روسیه و اوکراین نمی‌تواند انجام شود.»

به گفته افرادی که از تماس‌های تلفنی او با پوتین در روز دوشنبه و اوایل سال جاری مطلع شده‌اند، به نظر می‌رسد پوتین اشتیاقی ترامپ برای تجارت را درک کرده و بخش عمده‌ای از گفت‌وگوهایشان را به سمت روابط اقتصادی بالقوه سوق داده است. در نتیجه، اروپا اکنون به سمت تحریم‌های جدید حرکت می‌کند و ایالات متحده به نظر می‌رسد در جهت مخالف حرکت می‌کند و به دنبال عبور از مسئله اوکراین و پرورش روابط گسترده‌تر با روسیه است.

این دقیقاً همان نوع شکافی در داخل ناتو است که پوتین به مدت دو دهه به دنبال ایجاد و بهره‌برداری از آن بوده است. روز سه‌شنبه، بریتانیا در واکنش به حملات پهلپدی روسیه علیه شهرهای اوکراین، موج جدیدی از تحریم‌ها را علیه بخش‌های نظامی، انرژی و مالی روسیه اعلام کرد. دیوید لمی، وزیر امور خارجه بریتانیا، در بیانیه‌ای گفت: «حملات اخیر پوتین بار دیگر چهره واقعی او را به عنوان یک جنگ‌افروز نشان می‌دهد.» او از پوتین خواست تا «فوراً با یک آتش‌بس کامل وبدون قید و شرط موافقت کند تا بتوان در مورد

▼ ناکامی و چرخش آمریکا

ناکامی رئیس‌جمهور آمریکا در دستیابی به صلح، حتی در شرایطی که آمریکا امتیازات مهمی نظیر «عدم پیوستن اوکراین به ناتو»، «شناسایی رسمی الحاق شبه‌جزیره کریمه به روسیه» و «شناسایی دوقاکتوی الحاق مناطق اشغال‌شده توسط روسیه به این کشور» را به روسیه داده بود، رئیس‌جمهور آمریکا را به تغییر رویه و داشتن و ترامپ تصمیم گرفت بگوید «این مشکل آمریکا نیست.»

چنین سیاستی بیش از همه روسیه را خشنود می‌سازد. مسکو که در دوره ریاست‌جمهوری جو بایدن مرتباً هدف تحریم‌های جدید از سوی ایالات متحده قرار می‌گرفت، این بار آمریکا را مخالف تحریم‌های جدید و سختگیرانه‌تر می‌بیند و باور دارد که می‌تواند به اهداف بلندپروازانه خود در خصوص اوکراین به طور کامل دست پیدا کند.

مقامات آمریکایی، از جمله مارکو رومبو، وزیر امور خارجه، در پاسخ به منتقدان خاطرنشان کرده‌اند که تحریم‌های موجود علیه روسیه، که بعد از حمله نظامی روسیه به اوکراین اعمال شده‌اند همچنان پابرجا هستند و همکاری اطلاعاتی با اوکراین نیز ادامه دارد. رومبو روز سه‌شنبه در کمیته روابط خار جی سنا اظهار کرد: «زمانی که ولادیمیر پوتین امروز صبح از خواب بیدار شد، با همان مجموعه تحریم‌هایی روبه‌رو بود که از ابتدای این درگیری علیه او وجود داشته است.» او افزود که اوکراین همچنان از ایالات متحده و متحدانش سلاح دریافت می‌کند. او تأکید کرد که ترامپ «در تلاش است تا به جنگی خونین و پرهزینه که هیچ‌یک از طرفین نمی‌توانند در آن پیروز شوند، پایان دهد.»

روزنامه نیویورکتایمز به نقل از مقام‌های اروپایی نوشته است: «پیام پنهان تماس ترامپ با زلنسکی و اروپایی‌ها این است که دوران صرف انرژی دیپلماتیک آمریکا، ارسال سلاح‌های جدید به اوکراین و اعمال تحریم‌های اقتصادی علیه روسیه به سرعت رو به پایان است. چندین مقام اروپایی گفتند پیامی که آنها از این تماس دریافت کرده‌اند این است که نباید انتظار داشته باشند ایالات متحده به این زودی‌ها برای افزایش فشار مالی بیشتر بر پوتین به آن‌ها بپیوندد.»

این موضع برای ترامپ یک چرخش محسوب می‌شود. او در ماه‌های اخیر در پست‌های خود در شبکه‌های اجتماعی، به‌طور مقطعی روسیه را تهدید به اعمال تعرفه و تحریم کرده بود؛ در صورتی که از پیوستن به اوکراین برای اعلام آتش‌بس ۳۰ روزه و بدون قید و شرط خودداری کند.

ترامپ در ۸ مه، پس از تماسی با زلنسکی، در شبکه اجتماعی تروث (Truth Social) نوشت: «اگر آتش‌بس به نتیجه نرسد، ایالات متحده و شرکای آن تحریم‌های بیشتری را اعمال خواهند کرد.» او این موضع را ۱۰ روز پیش در تماسی با کی‌یر استارمر، نخست‌وزیر بریتانیا، امانوئل مکررون، رئیس‌جمهور فرانسه و فریدریش مرتس، صدراعظم آلمان، هنگامی که آنها به کی‌یف سفر کرده بودند و برای امضای توافق آتش‌بس توسط پوتین ضرب‌الاجل تعیین کرده بودند، تکرار کرد.

اما پس از تماس روز دوشنبه ترامپ با پوتین، این تعهدات از میان رفت. رئیس‌جمهور آمریکا، هم در اظهارات عمومی و هم در تماس خود با رهبران اروپایی، از پیگیری آن تهدید

روزنامه نیویورکتایمز
به نقل از مقام‌های اروپایی نوشته است: «پیام پنهان تماس ترامپ با زلنسکی و اروپایی‌ها این است که دوران صرف انرژی دیپلماتیک آمریکا، ارسال سلاح‌های جدید به اوکراین و اعمال تحریم‌های اقتصادی علیه روسیه به سرعت رو به پایان است. چندین مقام اروپایی گفتند پیامی که آنها از این تماس دریافت کرده‌اند این است که نباید انتظار داشته باشند ایالات متحده به این زودی‌ها برای افزایش فشار مالی بیشتر بر پوتین به آن‌ها بپیوندد.»

روزنامه نیویورکتایمز
به نقل از مقام‌های اروپایی نوشته است: «پیام پنهان تماس ترامپ با زلنسکی و اروپایی‌ها این است که دوران صرف انرژی دیپلماتیک آمریکا، ارسال سلاح‌های جدید به اوکراین و اعمال تحریم‌های اقتصادی علیه روسیه به سرعت رو به پایان است. چندین مقام اروپایی گفتند پیامی که آنها از این تماس دریافت کرده‌اند این است که نباید انتظار داشته باشند ایالات متحده به این زودی‌ها برای افزایش فشار مالی بیشتر بر پوتین به آن‌ها بپیوندد.»

روزنامه نیویورکتایمز
به نقل از مقام‌های اروپایی نوشته است: «پیام پنهان تماس ترامپ با زلنسکی و اروپایی‌ها این است که دوران صرف انرژی دیپلماتیک آمریکا، ارسال سلاح‌های جدید به اوکراین و اعمال تحریم‌های اقتصادی علیه روسیه به سرعت رو به پایان است. چندین مقام اروپایی گفتند پیامی که آنها از این تماس دریافت کرده‌اند این است که نباید انتظار داشته باشند ایالات متحده به این زودی‌ها برای افزایش فشار مالی بیشتر بر پوتین به آن‌ها بپیوندد.»

محمدحسین لطف‌الهی
خبرنگار بین‌الملل

برای ماه‌ها، دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا تلاش داشت تا با پایان دادن به جنگ در اوکراین، یکی از مهم‌ترین وعده‌هایش در زمینه سیاست خارجی را محقق کند. اما، نتایج محدود اولین دور از گفت‌وگوهای غیرمستقیم میان مسکو و کی‌یف پس از سال ۲۰۲۲ و گفت‌وگوهای ناامیدکننده بعدی میان رؤسای‌جمهور آمریکا و روسیه باعث شد تا ترامپ اعلام کند «این مشکل آمریکا نیست» و «آن‌ها خود باید برای پایان دادن به جنگ راهی پیدا کنند.»

گفت‌وگوهای مستقیم یک ساعت و ۴۰ دقیقه‌ای میان هیئت‌های روسیه و اوکراین شنبه هفته گذشته در استانبول برگزار شد. رئیس‌جمهور آمریکا تا پیش از هفته گذشته تأکید داشت که تنها او و ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه می‌توانند زمینه را برای حصول یک توافق جامع به منظور پایان دادن به جنگ در اوکراین فراهم کنند. با این حال، به گفته ۶ مقام آگاه از روند گفت‌وگوها، ترامپ روز دوشنبه ۱۹ مه پس از گفت‌وگوی تلفنی با پوتین به ولودیمیر زلنسکی، رئیس‌جمهور اوکراین و رهبران اروپایی گفت که روسیه و اوکراین خودشان باید راهی برای پایان دادن به جنگ پیدا کنند. از نگاه اروپایی‌ها، این اقدام رئیس‌جمهور آمریکا نوعی عقب‌نشینی از عملی کردن تهدیدها علیه روسیه به حساب می‌آمد زیرا ترامپ پیشتر مسکو را تهدید کرده بود که اگر طرح پیشنه‌های آمریکا برای پایان جنگ را نپذیرد، واشنگتن با کشورهای اروپایی در مسیر افزایش فشارهای اقتصادی علیه روسیه همراه خواهد شد.

با آغاز حمله نظامی تمام‌عیار روسیه به اوکراین در فوریه ۲۰۲۲، ایالات متحده تحت رهبری جو بایدن تصمیم گرفت که از طریق حمایت نظامی و اقتصادی از اوکراین و اعمال تحریم‌ها علیه روسیه، مسکو را به عقب‌نشینی از اوکراین و پذیرش خواسته‌های آمریکا برای پایان دادن به جنگ وادارد. پیروزی ترامپ در انتخابات نوامبر ۲۰۲۴ و بازگشت او به کاخ سفید در ژانویه ۲۰۲۵ همه چیز را تغییر داد. ترامپ که در ایام انتخابات وعده داده بود «ظرف ۲۴ ساعت» به جنگ اوکراین پایان دهد، سیاست متفاوتی را اتخاذ کرد و تصمیم گرفت با اعمال فشار بر اوکراین برای عقب‌نشینی از مواضع خود در زمینه شرایط پایان جنگ و گفت‌وگو برای پایان جنگ با شرایط جدید و به نفع مسکو، جنگ را تمام کند.

بریجت ای برینگ، سفیر پیشین ایالات متحده در اوکراین (۲۰۲۵-۲۰۲۲) در یادداشتی در نشریه فری دیترویت پرس در این باره نوشته است: «من به مدت سه سال یکی از سخت‌ترین کارهای دنیا را بر عهده داشتم و به عنوان سفیر آمریکا در اوکراین خدمت می‌کردم. من به حقوق رئیس‌جمهور برای اعمال سیاست‌های مد نظر خود احترام می‌گذارم اما متأسفانه از زمان آغاز ید کار دولت ترامپ، سیاست ما در اوکراین اعمال فشار بر اوکراین یعنی قربانی جنگ به جای تحت فشار قرار دادن روسیه یا همان متجاوز اصلی بوده است.»